

รายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิชาการ ศูนย์พัฒนาอนามัยพื้นที่สูง
ปีงบประมาณ ๒๕๕๙
(กิจกรรมติดตามผลการใช้แนวทางการดำเนินงานชุมชนตัวอย่างการส่งเสริมสุขภาพ
และอนามัยสิ่งแวดล้อมในกลุ่มแม่และเด็ก)

จากการติดตามผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิชาการ ศูนย์พัฒนาอนามัยพื้นที่สูง ปีงบประมาณ ๒๕๕๙ (กิจกรรมติดตามผลการใช้แนวทางการดำเนินงานชุมชนตัวอย่างการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในกลุ่มแม่และเด็ก) มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

๑. ทบทวนและสรุปประเด็น ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ จากการประชุมร่างแนวทางการดำเนินงานฯ จากภาคีเครือข่ายภาครัฐปี ๒๕๕๘
๒. ประสานพื้นที่เป้าหมายที่มีการนำร่างแนวทางไปใช้ประเมินระดับชุมชนและอำเภอ
๓. ติดตามการดำเนินงานในพื้นที่/การนำร่างแนวทางฯ ไปใช้ในพื้นที่
๔. รวบรวม วิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากการติดตามการดำเนินงานในพื้นที่
๕. สรุปการติดตามผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงาน

จากการติดตามผลการใช้แนวทางการดำเนินงานชุมชนตัวอย่างการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในกลุ่มแม่และเด็กกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยภาคีเครือข่าย แกนนำชุมชน และกลุ่มแม่และเด็ก ดังนี้

๓.๑ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๘ มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๒๖ คน พบว่า มีการดำเนินการ ดังนี้

๑. ใช้เกณฑ์ประเมินฯ ในการจัดแผนยุทธศาสตร์ คปสอ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน
๒. ใช้จุดแข็งของอำเภอที่มีอยู่เดิมมาพัฒนาต่อยอด โดยนำแนวทางการดำเนินงานชุมชนตัวอย่างการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ในกลุ่มแม่และเด็กมาใช้ บ้านเมื่อน้อย ซึ่งในระหว่างที่ใช้ก็จะมี การสังเกตกลุ่มเป้าหมาย และมีการปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของพื้นที่
๓. นำแนวทางชุมชนตัวอย่างฯ ที่มีความสอดคล้องกับการทำงานของเจ้าหน้าที่ และนำแนวทางการดำเนินงานชุมชนตัวอย่างการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ในกลุ่มแม่และเด็ก มาใช้ในการพัฒนาทักษะแก่เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม
๔. นำแนวทางชุมชนตัวอย่างฯ มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการดำเนินงานชุมชนเข้มแข็ง
๕. การดำเนินการใช้แนวทางฯในการประเมิน โดย อสม.ผู้นำชุมชนหน่วยงานราชการ อาทิจ. โรงเรียนทหาร อปท. เป็นภาคีเครือข่ายในการดำเนินการ

ปัจจัยที่ทำให้สำเร็จ

๑. แนวทางการดำเนินงานชุมชนตัวอย่างการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ในกลุ่มแม่และเด็ก ทำให้เห็นบทบาทของแต่ละหน่วยงานได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
๒. นำแนวทางชุมชนตัวอย่างฯ มารวมจัดแผนยุทธศาสตร์ คปสอ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน เพื่อผลักดันให้ทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องได้นำแนวทางชุมชนตัวอย่างฯ เนิ่นการไปใช้และสามารถประเมินได้

ปัญหาและอุปสรรค

๑. ระยะเวลาในการใช้แนวทางฯ มีน้อย ยังไม่สามารถประเมินผลที่เห็นชัดเจนได้
๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนน้อย ยังไม่เล็งเห็นความสำคัญ
๓. อสม./ครูที่เลี้ยงศูนย์เด็กเล็ก ยังขาดทักษะด้านการเฝ้าระวัง คัดกรอง ส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามช่วงวัย

๔. บุคลากรด้านสาธารณสุขมีน้อย/ภาระงานใน Well Child Clinic (WCC) มาก ใช้เวลานานในการคัดกรองเด็กแต่ละราย

๕. ผู้ปกครองบางคนกลัวลูกทำไม่ได้ประเมินไม่ผ่าน จะบอกว่าลูกตัวเองทำได้หมด ในบางรายมีการทำแทนลูก

๖. พื้นที่หลากหลายชนเผ่า ภาษาเป็นอุปสรรคในการสื่อสาร

๗. ยังไม่มีเวทีพูดคุยระดับอำเภออย่างจริงจัง ในรูปพหุภาคี แต่ละภาคส่วนยังทำงานแบบเฉพาะในหน้าที่เป็นหลักขาดการบูรณาการ

๘. วัฒนธรรม ความเชื่อ บริบท ยังคงปรับเปลี่ยนยาก

ข้อเสนอแนะการขับเคลื่อนระดับจังหวัด ให้อาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่โครงการ นำเสนอในผลงานต่อผู้บริหาร ระดับจังหวัด ในเวทีที่ติดตามงานของจังหวัด

แผนการดำเนินงานต่อไป

๑. ขยายผลการดำเนินงาน ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเมืองน้อย ตำบลเวียงเหนือ อำเภอป่าเย็บ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

๒. ประเมินผลการดำเนินงานในพื้นที่ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๙

๓. ดำเนินการตำบลต้นแบบ การนำแนวทางการดำเนินงานชุมชนตัวอย่างการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ในกลุ่มแม่และเด็ก

๔. เผยแพร่การนำแนวทางการดำเนินงานชุมชนตัวอย่างการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ในกลุ่มแม่และเด็กมาใช้ในพื้นที่ ระดับจังหวัด โดยเครือข่ายภาคประชาชน

๕. การขับเคลื่อนในระดับอำเภอ จะนำไปใช้ในพื้นที่สูง ได้แก่ ตำบลโป่งสา(สถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติ ๖๐ พรรชนามรินทราธิณี) ตำบลห้วยหมี่ (พื้นที่ขยายผลโครงการหลวงห้วยหะ เพื่อลดพื้นที่การปลูกฝิ่นยั่งยืน)

๖. พัฒนาต่อยอดจากงานเดิม เพิ่มคุณภาพขยายพื้นที่ดำเนินการ

๗. วางแผนการส่งคนเข้าประชุม/อบรม โดยจัด จนท.รพ.สต. ร่วมเป็นตัวแทน และกลับมาถ่ายทอดในที่ประชุม เพื่อให้มีเวลาทำงานมากขึ้น

๘. เสริมสร้างศักยภาพของ อปท.ในการบริหารจัดการงบกองทุนสุขภาพตำบล

๙. สนับสนุนการสร้างเครือข่ายให้เข้มแข็ง โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม

๓.๒ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๙ มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน ๓๐ คน มีการนำแนวทางการดำเนินงานชุมชนตัวอย่างการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในกลุ่มแม่และเด็ก ไปใช้ ณ บ้านเมืองนะ

ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ การสื่อสารที่ไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ ความร่วมมือของชุมชน วัฒนธรรม ความเชื่อและวิถีชีวิต เป็นพื้นที่จุดเสี่ยงความมั่นคง

ผู้ผลักดันหลัก ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ภาคีเครือข่าย เช่น กศน. หน่วยงานทหาร และผู้นำของหมู่บ้านเห็นความสำคัญ

ปัจจัยที่ทำให้สำเร็จ ได้แก่ ความร่วมมือของภาคีเครือข่าย การสนับสนุนจาก อปท. ความตระหนักรู้ และเห็นความสำคัญเรื่องสุขภาพแม่และเด็กของชุมชน ตลอดจนบุคลากรที่ดำเนินการ

ข้อเสนอแนะ ได้แก่ สื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจ และของงบประมาณในการดำเนินการ เช่น การจัดอบรมหรือประชุม

แผนการขยายผลการใช้เกณฑ์ประเมินฯในปี ๒๕๖๐ จะขยายผลไปใช้ในพื้นที่ บ้านหนองเขียว บ้านเมืองนะ และบ้านใหม่สามัคคี อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

๓.๓ อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๙ มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๓๕ คน ได้นำแนวทางการดำเนินงานชุมชนตัวอย่างการส่งเสริมสุขภาพ และอนามัยสิ่งแวดล้อมในกลุ่มแม่และเด็ก ไปใช้ ณ บ้านนามน

ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

๑. มีความแตกแยกแบ่งฝ่าย ชัดแย้งภายในเรื่องการเมือง (แก้ไขโดยจัดประชุมกลางหมู่บ้านแต่เป็นที่โล่งแจ้ง)
๒. ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อ
๓. สุรา ยาเสพติด
๔. ถ้าเป็นการฝากครรภ์ในต่างดาวจะต้องเสียค่าใช้จ่าย ๖๔๐ บาท จึงทำให้ไม่มาฝากครรภ์แต่จะมากลอดแบบฉุกเฉิน
๕. เศรษฐกิจของชุมชนต้องออกไปทำงานในพื้นที่อื่น
๖. แหล่งอาหารในชุมชน ต้องรับประทานอาหารตามที่มี
๗. การศึกษา
๘. ภาระหนี้สิน

ผู้ผลักดันหลัก ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และผู้นำของหมู่บ้านเห็นความสำคัญและตระหนัก ปัจจัยที่ทำให้สำเร็จ ได้แก่ ตัวบุคคลและชุมชนที่มีความตระหนัก เครือข่าย อสม. มีความเข้มแข็ง บุคลากรที่ดำเนินการมีการผลักดันอย่างเต็มที่ และทีมสาธารณสุขทำงานแบบเชิงรุก ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มูลนิธิรักษ์เด็ก มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย CUP ปางมะผ้า เจ้าหน้าที่ทหารในพื้นที่ อบต. (สนับสนุนงบประมาณ) และแกนนำชุมชน

ข้อเสนอแนะ

๑. ขอให้ศูนย์เป็นผู้ประสานงานเพื่อนำภาคีเครือข่ายเข้าร่วมคุย
๒. ทำ MOU ในพื้นที่
๓. ศูนย์ฯ เข้าร่วมจัดกิจกรรมในพื้นที่ จัดทำสื่อที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับชนเผ่า

แผนการขยายผลการใช้เกณฑ์ประเมินฯในปี ๒๕๖๐ จะขยายผลไปใช้ในทุกพื้นที่ที่รับผิดชอบ

๓.๔ อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระหว่างวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๓๓ คน

พบว่า มีการนำแนวทางการดำเนินงานชุมชนตัวอย่างการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในกลุ่มแม่และเด็ก ไปใช้ ณ บ้านยาป่าแหน

ปัญหาและอุปสรรค

๑. มีความแตกแยกแบ่งฝ่าย ชัดแย้งภายในหมู่บ้านเรื่องการเมืองท้องถิ่น (แก้ไขโดยจัดประชุมกลางหมู่บ้านแต่เป็นที่โล่งแจ้ง)
๒. ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อ
๓. สุรา ยาเสพติด

๔. ถ้าเป็นการฝากครรภ์ในคนต่างดาวจะต้องเสียค่าใช้จ่าย ๖๔๐ บาท จึงทำให้ไม่มาฝากครรภ์แต่จะ
มาคลอดแบบฉุกเฉิน
๕. เศรษฐกิจของชุมชนต้องออกไปทำงานในพื้นที่อื่น
๖. แหล่งอาหารในชุมชน ต้องรับประทานอาหารตามที่มี
๗. การศึกษาน้อย
๘. ภาระหนี้สิน

ผู้ผลักดันหลัก ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขรพ.สต. แม่ละนา และผู้นำของหมู่บ้านเห็นความสำคัญและ
ตระหนัก

ปัจจัยที่ทำให้สำเร็จ ได้แก่ ตัวบุคคลและชุมชนที่มีความตระหนัก อสม. มีความเข้มแข็ง บุคลากรที่
ดำเนินการมีการผลักดันอย่างเต็มที่ ทีมสาธารณสุขทำงานแบบเชิงรุก และเครือข่าย อสม. มีการประชุม
ทุกเดือน

ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มูลนิธิริรักษ์เด็ก มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย CUP ปางมะผ้า
เจ้าหน้าที่ทหารในพื้นที่ อบต. (สนับสนุนงบประมาณ) และแกนนำชุมชน

ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ขอให้ศูนย์ฯ เป็นผู้ประสานงานเพื่อนำภาคีเครือข่ายเข้าร่วมประชุม ทำ MOU ในพื้นที่
และศูนย์ฯ เข้าร่วมจัดกิจกรรมในพื้นที่ จัดทำสื่อที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับชนเผ่า

แผนการขยายผลการใช้เกณฑ์ประเมินฯ ในปี ๒๕๖๐ จะขยายผลไปใช้ในพื้นที่อื่นๆที่รับผิดชอบ
๓.๕ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๑ มกราคม ๒๕๕๘ มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๓๗ คน
พบว่า มีการนำแนวทางการดำเนินงานชุมชนตัวอย่างการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในกลุ่มแม่และ
เด็ก ไปใช้ ณ บ้านมะโอโค๊ะ โดยผ่านเครือข่ายในพื้นที่ เช่น เจ้าหน้าที่ทหาร เจ้าหน้าที่ดูแล ศสช. ผู้นำชุมชน
และทำร่วมกับตัวชีวิตที่มีอยู่

ปัจจัยที่ทำให้สำเร็จ ได้แก่

๑. ภาคีเครือข่ายมีความเข้มแข็ง สามัคคี
๒. ประชาชนให้ความสำคัญ
๓. ตัวบุคคลและชุมชนที่มีความตระหนัก
๔. อสม. มีความเข้มแข็ง
๕. บุคลากรที่ดำเนินการมีการผลักดันอย่างเต็มที่

ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ ระยะทางในการดำเนินการ มีความแตกแยกแบ่งฝ่าย ขัดแย้งภายในชุมชน
ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อ และสุรา ยาเสพติด

ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ขอให้ศูนย์ฯ เข้าร่วมจัดกิจกรรมในพื้นที่ และจัดทำสื่อที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่า
เพื่อสื่อสารอย่างเข้าใจ

แผนการดำเนินงานต่อไป รวบรวม วิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากการติดตามการดำเนินงานในพื้นที่
และสรุปการติดตามผลการดำเนินงานในภาพรวมต่อไป

ศรีวรรณ ทวงค์มา

(นางศรีวรรณ ทวงค์มา)

นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ